

Onderwijsdecreet XXXIV

*Advies bij het voorontwerp van decreet over het onderwijs
XXXIV*

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand op 19 juli 2023

Uitgebracht door de Algemene Raad op 14 september 2023 met 20 stemmen voor en 1 onthouding

Vorbereiding: werkgroep Beleidsnota-Programmadecreet op 1 september 2023 onder voorzitterschap van Leen Van Heurck

Dossierbeheerder: Carine De Smet

1 Situering

De Vlor adviseert jaarlijks het voorontwerp van het genummerd onderwijsdecreet. De doelstellingen van dit nieuwe onderwijsdecreet zijn:

- Een aanvulling en verbetering van een aantal bestaande decreten.

Bij hervormingen is het niet altijd mogelijk alle consequenties dadelijk in te schatten. Ook de toepassing in de praktijk brengt mee dat een aantal decretale bepalingen nog verfijnd moeten worden. Er dienen zich nieuwe situaties aan, waardoor het nodig is dat de bestaande regelgeving, via verbeteringen, het steeds weer evoluerend onderwijsveld volgt. De betrokken doelgroepen (scholen, instellingen, centra en personeel) vragen dan ook dat de overheid omwille van de duidelijkheid en de rechtszekerheid zo snel mogelijk de nieuwe decretale bepalingen verder verfijnt of aanpast. Meerdere artikelen bevatten dan ook een aantal technische correcties, verduidelijkingen en aanvullingen van bestaande thema- en niveaudecreten.

- Een reeks maatregelen tot vereenvoudiging in zijn meest ruime zin.

Het gaat hier om verminderingen van administratie en verbetering van juridische teksten. Dit onderwijsdecreet bevat juridisch-technische verbeteringen of het in overeenstemming brengen van de onderwijsregelgeving onderling en met andere regelgeving.

Art. 73 van het participatiedecreet bepaalt dat het advies van de Vlor geen betrekking heeft op de arbeidsvoorwaarden waarover de syndicale organen zich uitspreken. In dit advies worden er dan ook geen uitspraken gedaan over de artikels die ingaan op personeelsmateries.

2 Wat met nieuw beleid met betrekking tot vrijheidsbeperkende maatregelen?

De Vlor is tevreden dat dit genummerd onderwijsdecreet grotendeels beantwoordt aan zijn *oorspronkelijke doel*. Het beperkt zich namelijk vooral tot een aantal juridisch-technische correcties en vereenvoudigingen.

Een uitzondering daarop vormen de artikelen die betrekking hebben op [vrijheidsbeperkende maatregelen](#). Deze artikelen vinden we terug in de hoofdstukken basisonderwijs, secundair onderwijs, kwaliteit en internaten.

De Vlor waardeert het feit dat er een kader komt voor afzondering en fixatie; over het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen bestaat er momenteel in het onderwijs immers geen regelgeving. Een duidelijk kader kan inderdaad de rechten van de leerling vrijwaren en rechtszekerheid en duidelijkheid bieden aan het onderwijspersoneel.

De Vlor betreurt dat niet alle onderwijspartners betrokken waren bij het voortraject dat blijkbaar werd gelopen: gesprekken werden gevoerd, experts werden beluisterd. Doordat de partners met ongelijke voorkennis aan de besprekingen in de werkgroep deelnamen, was het moeilijk om tot een gedeeld standpunt te komen. Dit had best vermeden kunnen worden door van bij het begin van het legistiek traject alle partners te betrekken, zeker gezien het hier gaat om een set maatregelen over een problematiek die niet nieuw is en die impact heeft op leerlingen, ouders én personeel.

Belangrijke beleidsmaatregelen rond vrijheidsbeperking worden best niet vastgelegd in een genummerd decreet, daar zijn de raadsleden het over eens.

Toch vindt de Vlor het prioritair dat het kader wordt goedgekeurd. De beste piste om dat te doen, gezien de timing in de legislatuur, is binnen dit genummerd decreet. Het kader dat nu voorligt biedt zeker voordelen, en de Vlor wil het signaal geven dat een regeling niet op de lange baan mag geschoven worden. De Vlor dringt aan op verder overleg over de uitrol van de maatregelen.¹

Hieronder benoemen we de voordelen van het kader dat voorligt.

Met dit decreet wordt er een onderwijskader aangeboden dat een dubbel doel realiseert:

- Voor leerlingen en hun ouders meer transparantie en meer rechtszekerheid bieden over het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Voor personeelsleden in het onderwijs meer houvast bieden rond het voorkomen en het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen, evenals meer rechtszekerheid in situaties waarin het gebruik ervan is toegestaan.

Hoewel deze regelgeving wat controversie veroorzaakt en vrijheidsbeperking van kinderen en jongeren eerder tegennatuurlijk aanvoelt is het van wezenlijk belang om een kader vast te leggen met het oog op het kindwaardig handelen wanneer de situatie dermate is dat de veiligheid van de leerling zelf of de medeleerling/leerkracht in gevaar is.

Dit kader schets de krijtlijnen erg duidelijk:

- Vrijheidsbeperking is verboden, tenzij in uitzonderlijke, omschreven gevallen en/of wanneer vrijheidsbeperking medisch voorgeschreven is.
- Gebruik maken van de mogelijkheid vergt een beleid met inbegrip van preventie en sensibilisering.
- De ontwikkeling van dit kader, in overeenstemming met het Kinderrechtencommissariaat en afgestemd op Welzijn, waarborgt maximaal het handelen als een goed huisvader op een humane manier, ook wanneer de situatie dermate uitdagend is.
- Er heerst een bezorgdheid dat het creëren van regelgeving zal zorgen voor een toename aan gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen. Aan deze bezorgdheid moet worden tegemoetgekomen door het uitgangspunt: vrijheidsbeperkende maatregelen zijn verboden, tenzij in combinatie met een verplichting van het opmaken van een beleid bij vermoeden dat de kans reëel is dat het een tweede keer in een noodsituatie nodig zal zijn.

¹ Voor VVS, ACOD, COV, COC, VSOA en Vlior horen vrijheidsbeperkende maatregelen niet thuis in dit genummerd decreet. Over dergelijke maatregelen is een voorafgaande brede discussie nodig: een afweging van voor- en nadelen, een gesprek over de randvoorwaarden. Er rijzen al meteen enkele bezorgdheden, die duidelijk maken dat deze maatregelen voorwerp moeten zijn van een afzonderlijk debat. We noemen ze hieronder, bij wijze van voorbeeld:

- Het is niet voldoende expliciet opgenomen in de voorgestelde regeling dat de maatregelen moeten ingebed zijn in een algemeen zorgbeleid.
- Een school is verplicht een beleid inzake preventie van afzondering en fixatie te ontwikkelen als de school al eerder zo'n maatregel heeft moeten nemen en de school de kans reëel acht dat ze nog een maatregel inzake afzondering en fixatie zal moeten nemen. Niet elke school is dus verplicht. Het is belangrijk dat *alle* scholen een beleid hebben dat duidelijkheid schept voor leerlingen, ouders en personeel.
- De maatregelen worden thans voornamelijk gemotiveerd vanuit het perspectief van de onderwijsverstrekker, maar nemen het perspectief van de leerling niet mee. Er zijn in de tekst geen overwegingen inzake de impact die de maatregelen kunnen hebben op de leerling en diens leerproces.

3 Opmerkingen per artikel

De Vlor staat hieronder enkel stil bij de artikelen waarbij hij opmerkingen of aanvullingen heeft. De andere artikelen adviseert de raad positief.

3.1 Basisonderwijs

Artikel 3

‘In het buitengewoon kleuteronderwijs kan een leerling die zes jaar wordt voor 1 januari van het lopende schooljaar nog één schooljaar tot het kleuteronderwijs toegelaten worden.’

Dit artikel leidt tot de gelijkstelling van de mogelijkheid tot verlengd verblijf in gewoon en buitengewoon kleuteronderwijs. Het extra jaar verlenging, dat nu nog mogelijk is in buitengewoon kleuteronderwijs, valt weg.

De Vlor vindt dat het profiel van de jongere altijd het uitgangspunt moet zijn. Gezien de specificiteit van de kleuter in het buitengewoon onderwijs, en in het belang van het kind, kan het aangewezen zijn om de kleuter een extra jaar in de kleuterklas te houden. De Vlor vraagt om dit artikel niet in te voeren.

3.2 Organisatie en werking van Regionale Technologische Centra

Artikel 29

Dit artikel betreft een wijziging aan Art. 6 § 2 van het decreet houdende de organisatie en werking van de RTC, dat regelt op welke manier de werkingstoelagen per RTC per schooljaar worden berekend. Twee groepen leerlingen worden expliciet toegevoegd als niet in aanmerking komend: de leerlingen van het buitengewoon secundair onderwijs OV1 en OV2, en de leerlingen in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers.

Momenteel maken sommige scholen van buitengewoon onderwijs gebruik van middelen van RTC; vermoedelijk is de regeling die hier wordt voorgesteld voor hen ongunstig. De Vlor vraagt om leerlingen buitengewoon secundair onderwijs niet uit te sluiten.

3.3 Organisatie van de schoolsport

Artikel 35

De opvolging van de schoolsport wordt beperkt tot het beleidsdomein Onderwijs en Vorming en het beleidsdomein Sport. Het overleg dat eerder in de opvolgingsgroep met andere partners is voorzien, wordt opgenomen via andere overlegkanalen.

De Vlor vraagt zich af welke die andere overlegkanalen dan zijn, en is bezorgd over het feit dat de andere partners, zoals de Vlor, de mogelijkheid niet meer zullen hebben om een inbreng te doen.

3.4 Secundair onderwijs

Artikel 62

‘(...) ook rekening houdend met het aandeel (...) van leerlingen met minstens één ouder die het Nederlands in voldoende mate machtig is (...)’

Bij de hogere leerjaren in het gewoon secundair onderwijs in Brussel wordt er voorrang gegeven aan Nederlandstaligen (‘leerlingen met minstens één ouder die het Nederlands in voldoende mate machtig is’). In de praktijk wordt daarom meestal een wachtlijst voor Nederlandstaligen bijgehouden. Dit sluit aan bij de geest van het decreet en wordt verduidelijkt in artikel 62.

De Vlor blijft bij het standpunt dat de toegang voor leerlingen tot het Nederlandstalig onderwijs niet mag beperkt worden als gevolg van het (migratie)traject of de taalkennis van hun ouders.²

3.5 Deeltijds Kunstonderwijs

De Vlor onderschrijft en waardeert de voorstellen in Hoofdstuk 11 van het ontwerpdecreet.

De Raad heeft suggesties bij volgende artikelen:

Artikel 71 – 72

Deze artikelen betreffen de mogelijkheid voor leraren om in de derde graad beeldende en audiovisuele kunsten de specifieke eindtermen van het wetenschapsdomein kunst en cultuur te hanteren voor leerlingen die blijf geven van interesse en aanleg voor doorstroom naar het hoger kunstonderwijs.

De Vlor vindt de voorgestelde wijziging positief, maar wijst er tegelijk op dat ook het deeltijds kunstonderwijs kan leiden tot een onderwijskwalificatie. Deze onderwijskwalificatie werd voorzien in het dko-decreet maar kreeg nog geen verdere wettelijke uitwerking. De Raad vindt het een gemiste kans dat dit in het ontwerpdecreet dat voorligt niet is opgenomen. De Vlor vroeg in eerdere adviezen al aan de overheid om voldoende duidelijkheid te scheppen over de verdere uitwerking van de onderwijskwalificaties voor het dko.³

Artikel 75

‘Een schoolbestuur kan de inschrijving van de volgende leerlingen weigeren: 1° een niet regelmatige leerling; 2° een leerling die voor een opleiding in hetzelfde domein al is ingeschreven in een andere academie.’

De Vlor vraagt om de bevoegdheid voor dergelijke weigering niet enkel te leggen bij het schoolbestuur, maar ook inspraak te geven aan de directie, de leraar en/of de klassenraad.

² Vlor, Algemene Raad. [Doelstellingen inschrijvingsrecht sterker nastreven. Advies over drie voorontwerpen van decreet die de aanpassingen aan het inschrijvingsdecreet regelen](#), 23 september 2021.

³ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Lernen. [Advies over de implementatie van het decreet deeltijds kunstonderwijs](#), 15 mei 2019.

Artikel 26

Dit artikel betreft wijzigingen van het decreet betreffende het volwassenenonderwijs, en gaat over de vervanging van afwezige personeelsleden.

De Vlor betreurt dat de decreetgever wel middelen uittrekt voor de financiering van de vervanging van afwezige leerkrachten voor het volwassenenonderwijs, maar niet voor het dko. De motivering die de decreetgever aanhoudt voor het volwassenenonderwijs geldt net zo voor het dko. Deze maatregel betreft immers niet zozeer een personeelsaangelegenheid, maar wel de financiering en de organiseerbaarheid van de aan te bieden lessen.

4 Apart advies bij eventuele aanvullingen

Mochten er na de fase van het voorontwerp nog amendementen worden toegevoegd door de Vlaamse Regering waarover de Vlor nog geen advies uitbracht en waarover geen formele onderhandelingen werden gevoerd, dan wil de Raad daarover nog zeker zijn advies uitbrengen. We verwachten in dat geval een formele adviesvraag van de minister van Onderwijs zodat alle onderwijspartners deze decreetswijzigingen kunnen adviseren.

Leen Van Heurck
algemeen secretaris

Ann Verreth
voorzitter